

ПОТЯГ до справедливості завжди був одним з критеріїв людського співіснування. Справедливість у всьому. І впроваджуватися вона повинна не простим підняттям рук, базуючись на приязні чи неприязні до конфліктуючих сторін. Справедливість потрібно відчувати, пережити, усвідомити. Це, напевно, і є лейтмотивом даної статті.

Розпочати свою розмову я хочу з невеличкою екскурсією в минувшину. Думкою сягаючи у ті часи, коли народилася назва села Дуліби. Таке горде ім'я носили древньо-слов'янські племена, що жили на нашій території. З глибини віків і до теперішнього часу збереглася не лише етимологічна назва села, але й ім'я людей, — нащадків далекого слов'янського роду, що у союзі з іншими родами стали основою Київської Русі.

Славна історія села у ближчому часі. Про це згадують найстаріші жителі Дуліб. До 1939 року воно нараховувало до 300 дворів. П'ять вітраків на території маселеного пункту обслуговували не тільки мешканців Дуліб, а й навколишню округу. Словом, заможно жило село. Велику роль в його розвитку відігравали створені та діючі тут філіали зі Львова споживчої кооперації «Доброслава», економічного банку, що мав назву «Каса Стефаніка», який об'єднував у собі десять навколишніх сіл. Основними вкладками тут були гроші і резервний фонд зерна. Не затуха-

ло й політичне життя. Більше десяти місцевих жителів були членами Української соціалістичної радикальної партії, що несла у своїй діяльності ідею незалежності України. Розповсюджувалась тут і партійна газета «Сурма».

До цього часу згадують старожили села (та й на моїй пам'яті залишилось) роботу місцевої, як нині б сказали, художньої самодіяльності. А основу її розвитку поклав створений ще у 20-і роки Народний дім. Збудований на кошти селян, він був справжнім вогнищем культури на всю округу. До речі, у часи панування панської Польщі тут велась робота як культурна, так і освітня суто українською мовою. А це неабияк у часи насильницького знеукраїнення українців.

1939 рік. Що він приніс на західноукраїнські землі — відомо. Через рік розпочалась роздача земель. Тоді ж було і перше намагання створити колгосп. Навіть назвали його ім'ям Кагановича. Але він був недовговічний і об'єднав у собі лише п'ять — шість селянських господарств.

Пронеслось над Дулібами лихоліття війни. Одні повертались з фронтів, інших, аж 16 дворів, репресовано, залишили село під конвоем, торуючи дорогу до далекого Сибіру та Казахстану. За зв'язки з українським підпіллям,

за те, що була хата під цинковою бляхою, за те, що мав багато землі.

Та жило село. І в 1950 р. знову колективізація торкнулась Дуліб. Утворився колгосп імені 8 Березня, що об'єднав у собі селянські обійстя сіл Жаврова, Майкова, Глибочка. Далі пішло щось незрозуміле. Словом, до 60-х років села то приєднували, то вони від'єднувались. Аж, нарешті, зупинились верхи, утворивши колгосп імені Суворова, приєднавши до села Дуліб село Курозвани. З цього і розпочався занепад села. Боротьба з хутірською (вважалась фермерською) системою стала початком кінця. Знищені хутори Гай, Глибока Долина та багато інших, що колись були основою процвітання села. Залишали люди рідні місця, виселялись. Бо хіба ж можна було спокійно дивитись, як знищувались рідні обійстя, бульдозерами викопували вихорані роками, а то й десятиліттями сади? Центральну садибу перенесли в Курозвани, ближче до райцентрівського начальства. Дуліби почали зубожіти. І це в межах одного колективного господарства. То де ж справедливість? Основні капіталовкладення — в Курозвани: будівництво житла, дороги, торгівля — все на центральну садибу. А квітучі колись Дуліби стали бідним ро-

дичем, що з найменшого приводу повинен був йти з простягнутою рукою. Розпочалась загальна політика неперспективних сіл. Подібним було ставлення і до людей. Жителі Дуліб стали ніби другосортними. Механізаторам і водіям — недобиту техніку, нижчеоплачувану роботу — така собі місцева дискримінація. А результат: плин кадрів, нарікання, незадоволення, пошуки інших місць роботи.

Але попри все намагалося вижити село. Аж у Києві відстоювали будівництво дільничної лікарні, вносили власні кошти. Крайці майстри-будівельники села працювали на будівництві. А хто не знав нині дулібського господарського магазину? Добивались його розміщення довго. Діє він, до речі, в триміщенні колишнього Народного дому. І знають Дуліби хіба що через лікарню та ще й магазин.

А що ще лишилось? Село нараховує близько 140 дворів. У майже 60 з них проживають одинокі жінки. Доморощені курозванівські гострослови, вказуючи свій чорний гумор, казали, що згорнуть би Дуліби бульдозером у болото, то була б хоч площа рівною для сівби. Ось так.

В минулому році завирували пристрасті у Дулібах навколо земель-

ного питання. Розпочався розподіл колгоспних земель, утворення нового господарства. Багато було як образливих, так і гострих моментів. І досі триває, як кажуть, між двома селами конфронтація. Кому це потрібно так довго зволікати з вирішенням цього питання? Хоча відомі факти досить швидкого розподілу господарств (сусідніх Майкова, Бочаниці) по старих межах. Може є така думка, що стоїть наша сторона добиватися, долаючи об'єктивні і суб'єктивні перешкоди.

Не можна зрозуміти жителів села Курозвани. Вони працювали на наших землях, коли були об'єднані села, але ж вони й отримували за це відповідну зарплату. Землі в цей період не прибавилось.

Кажуть, земля державна. Тоді чому бідним на землю Курозванам не виділити земель з інших навколишніх сіл? Я думаю, і мої земляки їм виділили б. Для чого ж дерти з нас?

І ще побутує один аргумент — населення Курозван більше. Ми говоримо — на даний момент. В Дуліби вертаються люди (і в основному молоді), ростуть діти, і що їм лишити в спадок?

Розпалась супердержавна СРСР на окремі суверенні країни, які прищипливо оберігають недоторканість своїх кордонів. Чому цього принципу не

дотримуються всередині держави? Чи моральні принципи втрачають цінність, торкаючись біди окремих людей? А, можливо, їх бракує у керівників, які повинні ними керуватись. І нехай на сьогодні матеріально-технічна база, трудові ресурси на центральній садибі більші і кращі, — дулібці у спромозі працювати й мати результати своєї праці на землях, що споконвіку належали їм. Доказом цього є те, що з початку свого існування жодного разу при будь-якій владі не зачинила свої двері Дулібська церква. Підтримуючи не тільки віру в добре й вічне, але зберігаючи документи справедливого й правдивого свідчення приналежності землі. Земельну реєстрову книгу 1933 року, карти земельних наділів того часу...

Єдине, що хотілося би сказати в кінці, аби вирішити боліче для обох сторін питання: давайте звернемося до дідівської мудрості й запишемо у сьогоднішні колишні їхнє право: недоторканість земельних поділів, зрешених потом і кров'ю своїх предків.

Хочеться вірити, що не все втрачено: буде земля, і, мов Фенікс з попелу, постануть, завітнуть навколо нові багатолюдні і такі древні мої Дуліби.

Дмитро МАКАРЧУК,
житель села Дуліби.

Земля моя не знає супокою...